



**RADA  
EURÓPSKEJ ÚNIE**

**V Bruseli 27. októbra 2008 (29.10)  
(OR. fr)**

**14802/08**

**CULT 124  
EDUC 248  
AUDIO 77  
SOC 636  
TELECOM 165**

**POZNÁMKA**

---

Od: Predsedníctvo  
Komu: Výbor stálych predstaviteľov (časť I)/Rada  
Č. predch. dok. 13207/08 CULT 100 EDUC 216 AUDIO 62 SOC 517 TELECOM 133  
Predmet: Viacjazyčnosť, preklady a medzikultúrny dialóg

---

Delegáciám v prílohe zasielame znenie poznámky predsedníctva, ktoré už obsahoval dokument 13207/08 a bolo predložené výboru pre kultúrne záležitosti s cieľom prispieť k reflexii tohto fóra o problematike viacjazyčnosti, najmä z pohľadu prekladov.

Táto poznámka sa predkladá ministrom s cieľom ilustrovať kontext, v ktorom prebehli diskusie na technickej úrovni o oddieli 4 návrhu uznesenia Rady o európskej stratégii pre viacjazyčnosť, ktorý sa týka podpory prekladov.

## **Viacjazyčnosť, preklady a medzikultúrny dialóg**

Jazyková rôznorodosť je jedným z pilierov európskeho projektu. Preklad, ktorý umožňuje zosúladiť legitímnú väzbu občanov k ich jazyku s požiadavkami obchodu v rámci jednotného trhu, prispieva k jej podpore. Uľahčovaním prístupu občanov k ideám, vedomostiam a kultúrnym a umeleckým prejavom tiež zohráva strategickú úlohu v súvislosti s rozvojom medzikultúrneho dialógu.

Európska únia už vytvorila niekoľko iniciatív na podporu prekladu, a to najmä v rámci programov CULTURE a MEDIA. Tieto iniciatívy však zostávajú neujednotené, niekedy málo známe a do určitej miery marginálne: napr. program CULTURE takto venuje podpore prekladu literárnych diel z jedného európskeho jazyka do druhého európskeho jazyka iba 2,5 % zo svojho rozpočtu. Potreby súvisiace s prekladom sa neprejavujú iba vo vydavateľskej oblasti, ale aj v kinematografickej a audiovizuálnej oblasti a oblasti živých predstavení, ako aj mimo kultúrnej sféry, vo všetkých oblastiach sociálneho života.

Európska únia by taktiež s súladom so zásadou subsidiarity mohla podporovať členské štáty pri koordinácii ich činností na podporu prekladu a preskúmať možnosti vytvorenia vlastného nástroja, ktorý by jej umožnil ujednotiť iniciatívy a podporu, ktorých zapojenie do viacerých európskych programov spôsobuje stratu ich zrozumiteľnosti. V tejto súvislosti by sa mohli prijať viaceré konkrétne usmernenia alebo kroky, ktorými by sa prispelo k jednotnejšiemu a intenzívnejšiemu zapojeniu Európskej únie a členských štátov do podpory prekladu. Na základe nasledujúcich cieľov a opatrení by sa do roku 2013 mohli zrealizovať pilotné opatrenia.

## 1. Preklad textov na účely výmeny vedomostí

Preklad je nástrojom na posilnenie vydavateľského odvetvia, významného kultúrneho hospodárskeho odvetvia, ktorého obrat v súčasnosti predstavuje 22 miliárd EUR.

- Zlepšiť európske systémy pomoci

Je dôležité lepšie poznať vnútroštátne systémy pomoci pre preklad, aby sa tieto stali prístupnejšie, a teda efektívnejšie, pre vydavateľov, autorov a prekladateľov. Svoju úlohu by v tomto kontexte mohla zohrávať aj Európska únia, a to tým, že by zriadila sieť na dohľad a monitorovanie, ktorú by tvorili nezávislí odborníci poverení identifikáciou nedostatkov v oblasti prekladu z jedného jazyka do druhého a v jednotlivých kategóriách (klasické európske diela, literatúra pre mládež, vedecké publikácie...) a podporou súčinnosti medzi vydavateľmi, výskumníkmi, autormi a prekladateľmi na účely odstránenia týchto nedostatkov.

- Podporovať šírenie diel

Európska únia by na základe tohto nástroja na monitorovanie mohla posilniť svoju podporu šíreniu diel tak, že by povzbudzovala preklad významných diel európskeho literárneho dedičstva tam, kde takéto preklady neexistujú alebo ich nie je dostatok. Táto činnosť by sa mohla rozšíriť na vedecké publikácie, najmä v oblasti humanitných a sociálnych vied, a venovať sa aj prekladom do jazykov partnerských krajín Únie a z nich.

- Oceniť súčasnú tvorbu

V záujme ocenenia súčasnej literárnej tvorby a vzbudenie záujmu európskych vydavateľov o získanie práv na preklad by sa mal podporovať preklad výňatkov diel nových talentov z celej Európy do viacerých jazykov, pričom tieto preklady by sa umiestnili na internet, aby boli k dispozícii vydavateľom.

## 2. Posilniť úlohu kinematografie a audiovizuálneho obsahu v oblasti jazykovej rôznorodosti

Opatrenia v oblasti jazykových verzií kinematografických a audiovizuálnych diel umožňujú obmedziť prekážky ich šírenia v Európe a na medzinárodnom trhu. Mal by sa podporovať rozvoj digitálnych foriem, pretože umožňuje prístup verejnosti k viacjazyčným verziám.

- Vo väčšej miere sprístupniť ponuku filmov a audiovizuálnych programov

Program MEDIA obsahuje niekoľko nástrojov podpory dabingu alebo titulkovania kinematografických a audiovizuálnych diel, ktoré by sa mohli doplniť.

Programy pre mládež si vyžadujú osobitnú pozornosť, pretože jej poskytujú privilegovaný prístup k európskej kultúrnej rôznorodosti. Na účely podpory pohybu európskych filmov a programov pre deti by bolo žiadúce, aby sa vytvoril osobitný modul v rámci MEDIA/Distribúcia/Automatická podpora, ktorý by bol určený predovšetkým pre titulkovanie/dabovanie týchto diel.

Bolo by tiež potrebné presvedčiť káblové a satelitné kanály, aby investovali do vytvárania dabovaných a/alebo otitulovaných verzií európskych diel, napr. prostredníctvom automatického mechanizmu v rámci programu MEDIA, ktorý by zaisťoval podporu kanálom, ktoré by tieto programy presadzovali a vhodne umiestňovali do svojich vysielacích programov.

- Posilniť perspektívy medzinárodného využívania európskych diel

Na účely posilnenia perspektív medzinárodného využívania európskych diel by sa mohla v rámci programu MEDIA poskytovať pomoc predajcom audiovizuálnych programov (najmä pre filmy a programy pre mládež). Táto pomoc by mala v štádiu post-produkcie umožniť vytváranie viacerých jazykových verzií toho istého programu: napr. dabovanej verzie alebo jednej alebo viacerých otitulkovaných verzií v národnom jazyku/jazykoch. Dostupnosť viacerých verzií toho istého audiovizuálneho diela by umožnila divákovi vybrať si medzi dabingom a titulkami.

### **3. Podporovať šírenie živých predstavení**

Titulky počas predstavenia považuje väčšina divákov za kľúčové pre jeho dobrý priebeh: umožňujú predaj predstavení na medzinárodnej scéne. Ide o finančne nákladnú a odborne náročnú operáciu tak z umeleckého, ako aj technického hľadiska, ktorá sa musí začleniť do prípravy predstavenia v štádiu koncepcie a výroby, aby sa účinne prispelo k šíreniu predstavení.

- Lepšie zohľadňovať titulky počas predstavení

Na účely dosiahnutia tohto cieľa by bolo žiadúce, aby Európska únia vytvorila mechanizmus sprievodných tituliek: jeho cieľom by bolo predovšetkým povzbudzovať vnútroštátne organizácie, ktoré podporujú tvorbu, aby lepšie prijímali umelecké návrhy, ktoré obsahujú titulkovanie a využívajú nové technológie podľa javiskových požiadaviek, a podporovať investície spoločností do zariadení spĺňajúcich európske normy. Jedným z cieľov by mohlo byť aj vypracovanie spoločných európskych technických noriem pre titulkovanie počas predstavenia.

- Výzvy v oblasti odbornej prípravy

Únia by s cieľom zlepšiť kvalitu služieb spojených s medzinárodným a viacjazyčným šírením živých predstavení a vzhľadom na rôzne kompetencie spojené s vytváraním tituliek počas predstavenia (jazykové, umelecké, technické) mohla podporovať rozvoj odbornej prípravy v oblasti titulkovania počas predstavenia, ktoré by bolo viac harmonizované na európskej úrovni, spoločné využívanie existujúcej štruktúry odborného vzdelávania a uznávanie stáží v odbornom prostredí na európskej úrovni.

#### **4. Ocenit' prekladateľskú prácu**

Nech sa využíva v ktoromkoľvek sektore a v ktorejkoľvek forme, prekladateľská práca trpí nedostatkom povedomia a uznania. Európska únia by mohla navrhnúť referenčný rámec pre prekladateľskú prácu, ktorý by špecifikoval potrebné zručnosti a úroveň odbornej prípravy, ktorú táto práca vyžaduje.

- Podporovať prenos zručností

Kurzy odbornej prípravy sú potrebné: ide o zriadenie alebo konsolidáciu miest na stretnutia a odbornú prípravu, v ktorých by si prekladatelia mohli vymieňať vedomosti a odborné znalosti. Podporilo by sa tak vytvorenie „klubu prekladateľov“, najmä pre málo rozšírené jazyky a špecializované oblasti prekladu.

- Zvyšovanie povedomia verejnosti

Na európskej úrovni by sa mohlo uskutočniť zvyšovanie povedomia verejnosti a jej informovanie, aby sa školská a univerzitná verejnosť a podniky oboznámili s úlohou prekladateľskej práce v globalizovanom prostredí. V Európe by sa mali lepšie poznať aj podmienky vykonávania tejto práce (postavenie, odborná príprava, uznávanie zručností, diplomy, normy kvality...). Z tohto pohľadu by na skutočnú potrebu ľudí pracujúcich v tejto oblasti bolo odpoveďou európske centrum pre zdroje a perspektívy prekladateľskej práce.

- Uľahčiť ústne tlmočenie medzinárodných stretnutí

Používanie kvalitného ústneho tlmočenia je významným faktorom úspechu medzinárodných stretnutí: tým, že umožňuje vzájomné porozumenie pri diskusii o komplexných otázkach, prispieva k rozvoju myslenia.

Organizátorov podujatí v Európe je potrebné informovať o význame využívania služieb vyškolených a uznávaných konferenčných tlmočníkov. Prieskum týkajúci sa využívania kongresového tlmočenia, ktorý by sa realizoval v niekoľkých krajinách Európy, by poskytol informácie o lingvistických tokoch a potrebách organizátorov.

## **5. Zlepšiť terminologické nástroje**

Z hľadiska dynamiky a viacjazyčnosti je dôležité, aby jazyky mali k dispozícii súbor termínov v každej špecializovanej oblasti, ktorý by im umožnil pomenovať technické koncepty a nové reality. Je to prirodzeným a nevyhnutným predpokladom každého prekladu. V tejto oblasti by mali byť činné členské štáty, a to podľa svojich potrieb a tradícií.

Európska únia by na druhej strane mohla podporiť vytvorenie siete terminologických databáz, ako aj prieskum, ktorý by umožnil získať presné poznatky o činnosti, ktorú v tomto smere v Európe vykonávajú členské štáty, regióny a univerzity. Z krátkodobého hľadiska je potrebné rozvíjať medziinštitucionálnu databázu IATE, a to spôsobom viac nakloneným potrebám užívateľov.

## **6. Rozvíjať lingvistické technológie**

Lingvistické technológie reagujú na osobné, ako aj odborné potreby. Niektoré z týchto technológií umožňujú prenos z jedného jazyka do druhého: automatický preklad, preklad za pomoci počítačovej techniky, hlasový preklad, vyhľadávanie informácií týkajúcich sa viacerých jazykov... Rozvojom týchto technológií by sa európske podniky činné v tomto sektore dostali do silnej pozície na medzinárodnej scéne.

Komplexnosť týchto technológií a počet používaných jazykov vyžadujú, aby sa úsilie vynakladané podnikmi, Európskou úniou, členskými štátmi a miestnou samosprávou účinne dopĺňalo. Európska únia by svoju činnosť mohla sústrediť na hodnotenie týchto technológií a vymedzenie noriem pre výmenu údajov.

Európska únia by sa mohla osobitne sústrediť na súlad výskumných programov, identifikáciu dotknutých oblastí aplikácie a uplatňovanie technológií, ktoré sú výsledkom tohto výskumu, vo všetkých jazykoch Únie.

Rámcový program v oblasti výskumu a technického rozvoja by v tejto súvislosti predstavoval primeraný nástroj na koordináciu činnosti Európskej únie a jej členských štátov.

\*



Každý členský štát je citlivý na ochranu svojho jazyka, udržanie jeho vplyvu, jeho úlohu pri výkone občianstva alebo schopnosť vyjadrovať realitu súčasného sveta. Zachovanie viacjazyčnosti, ktorá spoluvytvára európsku identitu, však znamená organizovať rôznorodosť: popri výučbe jazykov by k tomu mohlo prispieť kolektívne úsilie v prospech prekladu.

Mohli by sa organizovať európske prekladateľské stretnutia s cieľom podporiť lepšie spoločné pochopenie týchto jednotlivých problematík.